

Ár 2012, föstudaginn 24. ágúst er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 49/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 16. mars 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 6. mars 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 21. mars 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 27. apríl 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 2. maí 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með tölvupósti dagsettum 16. maí 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 24. ágúst 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 31. mars 2008 var skuldabréf nr. X að fjárhæð kr. 3.500.000 gefið út af A, til varnaraðila B, og sóknaraðili tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Þann 21. apríl 2010 var samþykkt í fagráði varnaraðila að gert yrði samkomulag við B um að hann myndi yfirtaka lán nr. X á sitt nafn, en sjálfskuldarábyrgð M stæði óbreytt. Einnig kom fram að skoðaðir yrðu sérstaklega möguleikar til þess að skuldbreyta láninu þannig að afborgunarbyrði yrði í takti við greiðslugetu.

Þann 17. maí 2010 var ákvörðunarblað, útlán til einstaklinga gert. Þar kemur eftirfarandi fram: „*B rak fyrirtækið A, sem er orðið gjaldþrota. Kona B er sjúklingur og hefur ekki getað unnið, en er á örorku til ágúst 2010 ekki er vitað hvað tekur þá við. Þau eiga tvö börn. [...] Samþykkt var af Fagráði að lán nr. X yrði nafnbreytt á B með ábyrgð M, en greiðandi var A. Lengja lánið í 15 ár og leggja vanskil við höfuðstól.*“ Einnig var nafn sóknaraðila tekið fram undir liðnum „Nánar um trygginguna“.

Þann 18. maí 2010 var stimplað á skuldabréfið að nýr skuldari væri sóknaraðili. Ritað var orðið „Rangt“ yfir umrædda stimplun og strikað yfir. Samdægurs var ritað að B yrði nýr skuldari. Þá var einnig stimplað á skuldabréfið niðurfelling sjálfskuldarábyrgðaraðila, M. Tekið var fram að umrædd skilmálabreyting væri samkvæmt meðfylgjandi skjali, dags. 18. maí 2010.

Þann 1. júní 2010 var skuldskeyting gerð við skuldabréfið. Með samþykki varnaraðila yfirtók nýr skuldari, B, skyldur útgefanda samkvæmt umræddu skuldabréfi og staðfesti það með undirritun sinni. Allar skyldur fyrri skuldara gagnvart varnaraðila samkvæmt skuldabréfinu féllu niður um leið og nýr skuldari yfirtók þær, með undirritun viðaukans. Þar var einnig tekið fram að skuld samkvæmt skuldabréfinu væri tryggð með óskiptri sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila og B/fellur niður. Þá kom fram að þar sem B hefði yfirtekið allar skyldur skuldara hefðu fallið niður allar kröfur bankans á hendur honum sem sjálfskuldarábyrgðaraðila. Sóknaraðili skrifaði undir sem sjálfskuldarábyrgðaraðili og óskaði ekki eftir mati á greiðslugetu nýs skuldara. Með undirritun sinni staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér efni upplýsingabækling varnaraðila um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila.

Þann 1. júní 2010 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfsins. Sóknaraðili skrifaði undir sem samþykkur sem sjálfskuldarábyrgðaraðili.

Þann 9. desember 2011 sendi umboðsmaður skuldara fyrir hönd sóknaraðila tölvupóst til varnaraðila þar sem farið var fram á að umrædd ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og afstaða tekin til gildis hennar. Þann 29. desember 2011 svaraði varnaraðili og kvað ábyrgðina gilda. Nokkur tölvupóstsamskipti áttu sér stað á milli umboðsmanns skuldara og varnaraðila. Endanlegt svar varnaraðila barst umboðsmanni skuldara með tölvupósti, dags. 8. febrúar 2012, þar sem hann kvað ábyrgðina gilda.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 6. mars 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að fjármálafyrirtæki fari eftir stimpli á skuldabréfi nr. X þar sem ábyrgð er felld niður. Til vara er þess krafist að ábyrgð sé ógild á grundvelli 4. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn.

Sóknaraðili vísar til þess að hann hafi alltaf staðið í þeirri trú að sjálfskuldarábyrgð hans væri niður fallin, sbr. stimpil á skuldabréfi. Þá vísar sóknaraðili til þess að stimpillinn sé dagsettur 18. maí 2010 og ekki hafi fengist skjal frá varnaraðila með sömu dagsetningu fyrir skuldskeytingu en bankinn vísi í skjal sem dagsett sé 1. júní 2010. Þá vísar sóknaraðili til þess að þegar skuldskeyting hafi verið framkvæmd hafi verið í gildi lög nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn. Að sögn sóknaraðila hefði hann ekki samþykkt skuldaraskiptin miðað við greiðslugetu B.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði vísað frá. Til vara er þess krafist að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili byggir aðalkröfu sína á því að krafa sóknaraðila sé sett fram með þeim hætti að hún leggi ekki skyldu á varnaraðila. Krafan feli í sér að varnaraðili fari eftir stimpli á skuldabréfinu og síðari krafan snúi að því að ábyrgðin sé ógild á grundvelli 4. gr. laga nr. 32/2009. Varnaraðili vísar til leiðbeininga nefndarinnar um

kröfugerð, sbr. 4. kafla þar sem tekið sé fram að greina skuli skýrlega hvers sé krafist, svo sem fjárhæð kröfu, vexti, kostnað, viðurkenningu á réttindum, lausn undan skyldu eða annað sem gæti átt við. Bendir varnaraðili á að kröfugerð sóknaraðila mæti ekki þessum kröfum og verði því að vísa málinu frá enda sé krafan svo óskýr að hún geri varnaraðila erfitt um vik að taka til varna og sbr. e-lið 4. gr. [sic] samþykkt fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Það sé afstaða varnaraðila að meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði sem geti varpað ljósi á það hvort ógilda beri sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila og þá í samræmi við 36. gr. laga nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggerninga, sem sé sú lagastoð sem byggja verði á í slíku máli. Sóknaraðili hafi hvorki vísað til, né fært rök fyrir því að atvik hafi verið með þeim hætti að þau falli undir 36. gr. laga nr. 7/1936. Til vara gerir varnaraðili þá kröfu að einungis varakröfu sóknaraðila verði vísað frá þar sem hún sé svo óskýr að ekki verði á henni byggt. Til stuðnings þessu bendir varnaraðili á að 4. gr. laga nr. 32/2009 feli í sér leiðbeiningar um greiðslumat en ekki ógildingarákvæði sem unnt sé að byggja á til þess að fá sjálfskuldarábyrgð fellda úr gildi.

Til stuðnings varakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að farið hafi verið að lögum við útgáfu skuldabréfsins, skilmálabreytinga þeirra sem síðar fylgdu og skuldskeytingu. Bendir varnaraðili á að þegar sóknaraðili undirritaði skuldabréfið sem sjálfskuldarábyrgðaraðili hafi falist í því loforð sem hafi skuldbundið sóknaraðila að lögum til að tryggja efndir skv. skuldabréfinu. Sönnunarbyrði um að skuldbindingin sé úr gildi fallin eða ógild hvíli á sóknaraðila og hafi hann ekki sýnt fram á það.

Varnaraðili bendir á að stimpillinn sem beri með sér að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila sé felld niður hafi augljóslega verið settur á skuldabréfið fyrir mistök starfsmanns varnaraðila. Varnaraðili bendir á að stimpillinn hafi verið settur á bréfið sama dag og bréfið hafi verið áritað um skuldskeytingu. Við stimpilinn sé vísað í fylgiskjal með skuldabréfinu sem sé ákvörðunarblað kærða, dagsett daginn áður en stimpillinn hafi verið settur á blaðið. Í ákvörðunarblaðinu komi fram að samþykkt hafi verið af fagráði að nafnbreyta útgefanda skuldabréfsins yfir á nafn sonar sóknaraðila en sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila skuli standa óbreytt. Þessi háttur sé ákveðinn af fagráði og komi fram í samþykkt þess. Áritanir á bréfið séu að öðru leyti í samræmi við þessa tilætlun varnaraðila og megi sjá að þegar bréfið hafi verið áritað hafi fyrir mistök verið ritað nafn sóknaraðila á stimpil á forsíðu bréfsins þar sem komi fram hver sé nýr skuldari. Strikað hafi verið yfir þann stimpil og ritað „Rangt“ við leiðréttinguna. Fyrir hafi farist að gera hið sama við síðari stimpilinn sem hafi verið fylltur rangt út á sama tíma.

Varnaraðili vísar einnig til viðauka við skuldabréfið, dags. 1. júní 2010, þar sem fram komi að skuldskeyting hafi farið fram, að B verði nýr skuldari skv. bréfinu og að sjálfskuldarábyrgð hans falli niður. Ætlun starfsmanns varnaraðila sem hafi haft umsjón með útfyllingu skuldabréfsins hafi því verið að setja tvo stimpla á skuldabréfið, einn sem lýsi því að skuldskeyting hafi farið fram og annan sem lýsi því yfir að sjálfskuldarábyrgð B hafi fallið niður.

Varnaraðili vísar til þess að mistök þau sem gerð hafi verið af hálfu starfsmanns varnaraðila breyti í engu samningssambandi sóknaraðila við varnaraðila, þ.e. þeirri skuldbindingu sem hann hafi tekið að sér sem sjálfskuldarábyrgðaraðili skuldabréfsins. Til stuðnings þess vísar varnaraðili til viðauka við skuldabréfið, dagsettan 1. júní 2010, þar sem varnaraðili heimili að vanskilum lánsins verði bætt við höfuðstól þess og kjör lánsins verði bætt. Sóknaraðili undirriti þar skilmálabreytinguna sem sjálfskuldarábyrgðaraðili lánsins. Jafnframt vísar varnaraðili

til viðauka við skuldabréfið dagsettan 1. júní 2010, um skuldskeytinguna, þar sem sóknaraðili undirriti og samþykki að skuldskeyting fari fram og að hann verði áfram sjálfskuldarábyrgðaraðili. Með undirritun sinni á viðaukann staðfesti sóknaraðili að hann sé sjálfskuldarábyrgðaraðili skv. skuldabréfinu.

Varnaraðili hafnar því að mistök þau sem hér hafi verið útskýrð geti haft áhrif á samningsskyldu sóknaraðila gagnvart varnaraðila á grundvelli skuldabréfsins. Mistökin séu augljós og beri fylgigögn það skýrt með sér. Áritanir á skuldabréfið skv. viðskiptabréfsreglum hafi ekki bindandi áhrif nema varðandi mótbárumissi gagnvart grandlausum framsalshafa skuldabréfsins. Slíkt eigi ekki við um aðstæður þær sem hér séu uppi. Hér sé um að ræða augljós mistök starfsmanns varnaraðila og séu bæði sóknaraðili og varnaraðili grandsamir um mistökin og ljóst hver ásetningur samningsaðila hafi verið þegar þau hafi verið gerð.

Varnaraðili krefst þess einnig að varakröfu sóknaraðila verði hafnað. Bendir varnaraðili á að í ákvæði 4. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn felist leiðbeiningar fyrir fjármálafyrirtæki um framkvæmd greiðslumats en greinin kveði ekki á um að ógilda beri skuldbindingar sjálfskuldarábyrgðaraðila. Varnaraðili hafnar því að ógilda beri skuldbindingu sóknaraðila á grundvelli þess að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat enda hafi staða sóknaraðila ekki breyst á nokkurn hátt þegar sonur hans hafi gerst skuldari lánsins í stað félagsins. Félagið hafi verið gjaldþrota og hafi enga leið haft til þess að greiða lánið og þá hafi beinast legið við að ganga að ábyrgðarmönnum félagsins, þ.e. sóknaraðila og syni hans. Í stað þess að ganga að sóknaraðila hafi varnaraðili heimilað að sonur sóknaraðila yrði skuldari. Sóknaraðili hafi því orðið betur settur við skuldskeytinguna heldur en hann hafi verið áður. Hefði verið framkvæmt greiðslumat og niðurstaða þess hefði orðið á þá leið að sonur sóknaraðila gæti ekki staðið við afborganir lánsins yrði að telja ólíklegt eða útilokað að sóknaraðili hefði gert athugasemd við skuldskeytinguna enda hefði þá verið gengið að sóknaraðila engu að síður. Bendir varnaraðili á að ástæða þess að greiðslumeta skuli lántakendur sé svo að væntanlegir ábyrgðarmenn geti tekið upplýsta ákvörðun áður en þeir gangist í ábyrgð. Í þessu tilviki hafi sóknaraðili þegar verið sjálfskuldarábyrgðaraðili og hafi þegar axlað þá ábyrgð. Það verði því ekki talið ósanngjarnt af hálfu varnaraðila að bera fyrir sig sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila skv. skuldabréfinu, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936. Vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar nr. 116/2010 máli sínu til stuðnings.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili hafi ekki átt þess kost að hafna því að gangast í ábyrgð þegar syni hans hafi verið boðið að gerast skuldari lánsins og hafi greiðslumat því ekki verið ákvörðunarástæða fyrir hann. Greiðslumat hefði ekki þjónað neinum tilgangi og verði að telja að sóknaraðili hafi verið í góðri ástöðu með að fá upplýsingar frá syni sínum um fjármál hans. Sóknaraðili hafi verið ábyrgðarmaður lánsins og hafi staðan verið orðin svo alvarleg að varnaraðili hefði getað gengið að sóknaraðila til greiðslu lánsins í heild sinni en það hafi hann ekki gert til þess að koma á móts við óskir sonar hans og reyna að koma í veg fyrir að ganga þyrfti að sóknaraðila. Varnaraðili telur því að sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að það sé ósanngjarnt af hálfu varnaraðila að bera fyrir sig ábyrgð hans á skuldabréfinu, hvað þá að önnur skilyrði 36. gr. laga nr. 7/1936 séu uppfyllt.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, að fjárhæð kr. 3.500.000, gefið út af A til varnaraðila. B hefur nú tekið yfir skuldbindingu A samkvæmt skuldabréfinu.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá. Lesa má út úr kröfu sóknaraðila, sem ekki nýtur aðstoðar lögmanns, að þess sé krafist að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, teljist ógild. Varnaraðili hefur einnig lagt þann skilning í kröfuna til stuðnings varakröfu sinni. Í ljósi þessa verður ekki fallist á að vísa kröfu sóknaraðila frá á grundvelli 4. gr. leiðbeininga nefndarinnar um kröfugerð eða e-liðar 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Sakarefni málsins lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X. Til stuðnings kröfu sinni vísar sóknaraðili til þess að fara eigi eftir stimpli á skuldabréfi þar sem hann sé leystur undan ábyrgðinni, enda hafi sóknaraðili talið að hann væri laus undan ábyrgðinni.

Nefndin telur ekki koma til greina að fella niður ábyrgðarskuldbindinguna á grundvelli umræddrar stimplunar á hlutlægum grunni, þ.e. að líta svo á að ábyrgðin hafi verið felld niður eingöngu vegna þess að bréfið beri með sér að svo hafi verið, burtséð frá atvikum á bak við þá áritun. Verður að líta heildstætt á það samningssamband sem er fyrir hendi á milli sóknaraðila og varnaraðila

Stimpillinn er dagsettur 18. maí 2010. Gögn málsins bera með sér að nafn sóknaraðila hafi verið ritað á þar til gerða línu í stimpluninni fyrir mistök, enda var nafn hans einnig ritað á þar til gerða línu í annarri stimplun, dags. 18. maí 2010, þar sem tiltekið var að sóknaraðili yrði skuldari skuldabréfsins, en strikað var yfir og skrifað „Rangt“ við þá stimplun. Samþykkt úr fagraði varnaraðila, sem samþykkt var 21. apríl 2010, og ákvörðunarblað varnaraðila bera umrædd mistök einnig með sér. Meiru skiptir þó að skuldskeyting og breyting á greiðsluskilmálum, báðar dagsettar 1. júní 2010, bera með sér að sóknaraðili sé sjálfskuldarábyrgðaraðili á skuldabréfinu og samþykkir hann það sjálfur þann dag. Í ljósi framlagðra gagna og þess að sóknaraðili skrifar undir skuldskeytingu og breytingu á greiðsluskilmálum þann 1. júní 2010, hefur sóknaraðili ekki getað sýnt fram á að hann hafi talið að hann hefði verið leystur undan sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X þann 18. maí 2010. Verður því ekki hjá því komist að hafna þeirri málsástæðu sóknaraðila.

Til stuðnings kröfu sinni vísar sóknaraðili einnig til 4. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn. Í 4. gr. laga nr. 32/2009 kemur fram að lánveitandi skuli meta hæfi lántaka til að standa í skilum með lán þar sem ábyrgðarmaður gengst í ábyrgð til tryggingar efnudum lántaka, sbr. 1. mgr. Í 2. mgr. kemur fram að lánveitandi skuli með skriflegum hætti ráða ábyrgðarmanni frá því að gangast í ábyrgð ef greiðslumat bendir til þess að lántaki geti ekki efnt skuldbindingar sínar. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. skal lánveitandi ráða ábyrgðarmanni frá því að undirgangast ábyrgð ef aðstæður ábyrgðarmanns gefa tilefni til. Með túlkun samkvæmt orðanna hljóðan á ákvæði 4. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn við þegar til ábyrgðarskuldbindingar er stofnað. Til sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X var stofnað þegar sóknaraðili samþykkti að gangast í ábyrgð þann 31. mars 2008. Verður því ekki fallist á með sóknaraðila að samkvæmt lögum 32/2009 hefði greiðslumat á nýjum skuldara, B, átt að fara fram þegar skuldaraskipti áttu sér stað þann 1. júní 2010. Hér verður auk þess að líta til þess, að óumdeilt er að fyrri skuldari, A, hafi verið ógjaldfær með öllu þegar hann var leystur undan skuldbindingu sinni með skuldskeytingunni.

Í ljósi alls framangreinds verður ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 24. ágúst 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason